1

Горда музико бурі,
Урагане свавільний, що в преріях виєш!
Гуде верховіття у лісі — це з гір вітровій;
Втілення невизрілих форм — ви, оркестри приховані,
Ви, серенади фантомів, що, з інструментами напоготові,
Сплітають із ритмом Природи мови усіх народів;
Ви — акорди, полишені нам композиторами неосяжними, ви — хори,
Ви, неусталені, вільні танки обрядові, ви — зі Сходу,
Ви, річок бурмотіння, рев водоспадів,
Ви — грім далеких гармат і тупіт кінноти,
Гуки таборів, де лунають сигнальні ріжкй,—
Всім цим упереміш глупу ніч виповнюючи, силу мені відбираючи,
Буре, входиш до мене в спальню самотню,— нащо ти мене полонила?

2

О душе, це твій час, а решта нехай іде,
Слухай, не розгуби,— линуть вони до тебе,
Розтинаючи ніч, увіходячи до мене,
Для тебе співають вони і танцюють, о душе.
Пісня святкова,
Дует молодого і молодої, шлюбний марш,
З устами кохання, з коханців серцями, що повні по вінця любов'ю
(Щоки їм спаленіли, парфуми, в кортежі обличчя молодих і старих),—
Під чистий звук флейт і лунке кантабіле арф.
Все ближче барабани гуркочуть.
Вікторіє! бачиш прапор пробитий, який ще тріпоче серед порохового диму?
бачиш поразку невдах?
Чуєш крики звитяжного війська?
(Ах, душе,— ридання жінок, поранені стогнуть в агонії,
Сичання й тріскіт вогню, зчорнілі руїни, згарища міст,
Жалобні пісні й запустіння людства!)
Ось мотиви античності й середньовіччя мене виповнюють,
Я бачу й чую давніх арфістів на святах валлійських,
Я чую: мінезингери співають свої ле про кохання,

Я чую менестрелів, штукарів, трубадурів середньовіччя.
Ось могутній орган вступає,
Трепетно, а під ним (як незримі опори в землі,
На яких тримається пророст, буяння рослин,
Всі форми краси, грація й сила, відтінки усі відомі,
Зелені пагінці трав, спів пташок, діти, що бавляться та пустують,
хмари у небі над нами)
Основа міцна стоїть, не вщухають її пульсування,
Омиваючи, підтримуючи, поглинаючи все, материнство усього,
З ним усі інструменти без ліку,
Виконавці грають, усі світові музики,
Захоплюють урочисті гімни та меси,
Пристрасні, щирі співи, молитви скорботні,
Чарівливі вокалісти усіх часів,—
І все це орган розчиняє в діапазоні всієї землі,
Вітрів і лісів, хвиль океанських потужних,
Новий оркестр складний, що єднає роки й країни,
десятикратний відновлювач,
Як про вікопомні дні поети розповідають: Paradiso *,
Вигнання з раю, довга розлука, та вже по блуканнях,
Мандри скінчилися, мандрівник додому вернувся,
Людина й мистецтво з Природою знову злились.
Tutti ** для землі й для неба;
(Всемогутній диригент щойно паличкою дав знак).
* Рай (іт.); назва третьої частини "Божественної комедії" Данте.
** Всі (іт.); загальний оркестровий вступ.
Мужня строфа чоловіків з усього світу,
їм дружини відповідають антистрофою.
О мово скрипок!
(Від серця ваша річ,— воно ж саме не скаже,
Жаждиве й мовчазне,— воно саме не скаже).
3
Ах, іще змалу...
Ти знаєш, душе, всі звуки музикою стали для мене:
Мати співає колискову чи гімн

(Цей голос, о ніжні голоси, любі пам'яті голоси,
Та найбільше диво — найдорожчі матусі, сестри голоси),
Дощ, зерно проростає, хвилює вітрець кукурудзи довгасте листя,
Баранці припливу розмірено на пісок набігають,
Щебетливий птах, різкий яструба крик,
Крики диких качок надвечір, коли перелітають вони на північ
або на південь,
Псалом у сільській церкві чи в гайочку на повітрі, за містом,
Скрипаль у таверні, спів без супроводу, нескінченна моряцька пісня,
Ревуть корови, бекають вівці, співають півні досвітні.
Всі пісні, що є по усіх країнах, лунають круг мене,
Німецькі наспіви про дружбу, вино і кохання,
Ірландські балади, веселі джиги й гуртові танці, англійські мелодії,
Французькі шансони, шотландські співи, та над усе —
Незрівнянні твори Італії.
На кін бліда, та в пристрасті своїй страшна,
Виходить Норма, блискає кинджалом.
Я бачу неприродний полиск очей причинної Лючії,
Незібране й нечесане на спину падає волосся.
Я бачу: Ернані йде садком весільним,
Довкруг духмяні ружі вечорові, він весь промениться,
веде за руку наречену,
Чує пекельний клич, сурма віщує смерть.
Мечі схрестилися, сиві невкриті голови,
Чистий промовистий бас та баритон чудовий,
Дует тромбонів, Libertad * назавжди!
У затінку густому іспанського каштана,
Біля старого муру монастирського лунає гірка пісня,
Пісня втраченого кохання, смолоскип молодості й життя,
погашений у розпуці,
Пісня вмирущого лебедя, крається серце Фернандо.
Забувши скорботи, Аміна піснею згадує щастя,
Ряхтять, мов зірки, мов світло ранку, весело плинуть
потоки її радості.
(Виходить пишна пані,

Сяйне світло, красуня-контральто, квітуча мати,—
Горніх богів сестру, саму Альбоні я чую).
4
Я чую ці оди, симфонії, опери,
Я чую музику пробуджених, обурених людей у "Вільгельмі Теллі",
Я чую Мейєрберових "Гугенотів", "Пророка" і "Роберта",
"Фауста" Гуно і "Дон-Жуана" Моцарта.
Я чую танці усіх народів,
Вальс, чарівний ритм захоплює, полонить мене блаженством,
Болеро під гітари лункі та клацання кастаньєт.
* Свобода (ісп.).
Я бачу давні й нові обрядові танці,
Я чую звучання варгана,
Я бачу: хрестоносці високо хрест несуть і войовниче звучать тарелі,
Я чую: дервіші монотонно співають, час від часу скрикують несамовито
і повертаються лицем до Мекки,
Я бачу ритуальні врочисті танці персів, арабів,
А в Елевсіні, домівці Церери,— я бачу — танцюють сучасні греки,
Я чую, як вони у долоні плещуть, схиляючись,
Я чую ритмічне човгання ніг.
Я бачу давні танці жерців-корибантів, виконавці калічать один одного;
Я бачу: римські юнаки під пронизливий звук флажолетів
підкидають і ловлять зброю,
Падаючи на коліна і знову підводячись.
Я чую з мусульманського мінарета клич муедзина,
Я чую всередині молільників: не казання, не напучування,
не дискусія, не слово,
А мовчазні, дивні, віддані, збуджені, гарячі голови,
екстатичні обличчя.
Я чую єгипетську арфу багатострунну,
Невигадливі співи човнярів на Нілі,
Священні китайські імперські гімни,
Як тихо грає кінг (тростина вдаряє по каменю),
Чую флейти індуські, віна різко звучить,
Танцюють баядери.

5
Ось Азія, Африка мене залишають, Європа мене полонить,
Я вслухаюсь в могутні органи й хори з безлічі голосів.
Величний гімн Лютера Eine feste Burg ist unser Gott *,
* "Міцна фортеця наш господь" (чім.).
Stabat Mater Dolorosa * Россіні,
Ось плине у високому соборному мороці з яскравими вітражами
Пристрасне Agnus Dei чи Gloria in Excelsis **.
Композитори! владні маестро!
І ви, ніжні співаки старого світу, сопрано, тенори, баси!
До вас новий бард, що співає на заході,
З пошаною любов свою шле.
(Усе це вело до тебе, душе,
Всі почуття, видовища і предмети ведуть до тебе,
Але зараз мені здається, що над усім панує звук).
Я чую щорічні співи дітей у соборі святого Павла,
Чи під високим склепінням величезного залу — симфонії та ораторії
Бетховена, Генделя, Гайдна,—
"Творіння" охоплює мене божественними хвилями.
Дай мені владу над звуками усіма (я насилу стримую крик),
Виповни мене усіма голосами всесвіту,
їхнім трепетом, хвилюванням Природи!
Бурі, води, вітри, опери, співи, марші й танці,—
Віддай мені, влий у мене, бо я хочу все це ввібрати!
6
Тут я тихо прокинувсь
І, лежачи, почав міркувати над музикою мого сну,
І над спогадами тими, ураганом лютим,
І над усіма піснями сопрано і тенорів,
І над урочистими східними танцями з релігійним поривом,
І над ніжними інструментами різними, і над діапазоном органів,
І над щирою журбою кохання, над смутком, над смертю,—
І я з ліжка, з самотньої спальні сказав допитливій і мовчазній
своїй душі:
"Ходімо, я нитку знайшов провідну, яку стільки шукав,

Ми підем і, відсвіжені, день розпочнем,
Радо життя беручи, ми підем у світ, у справжній,
Нас живитиме мрія наша небесна".
Та сказав я іще:
"Можливо, те, що ти чула, душе,— не гук вітрів,
Не сон про свавільний шторм, не биття крил морського орла,
не хрипкий крик,
Не вокалізм сонцем осяяної Італії,
Не німецький орган могутній, не хори безлічі голосів,
не складачі гармоній,
Не строфи чоловіків і дружин, не маршування солдатів,
Не флейти, не арфи, не ріжки таборів,
Але з ритмом новим, що пасує тобі,
Вірші торують шлях від Життя до Смерті, незримо линуть у вечірнім
повітрі, невпіймані, ненаписані,—
Тож увійдімо в день ясний і пишімо".